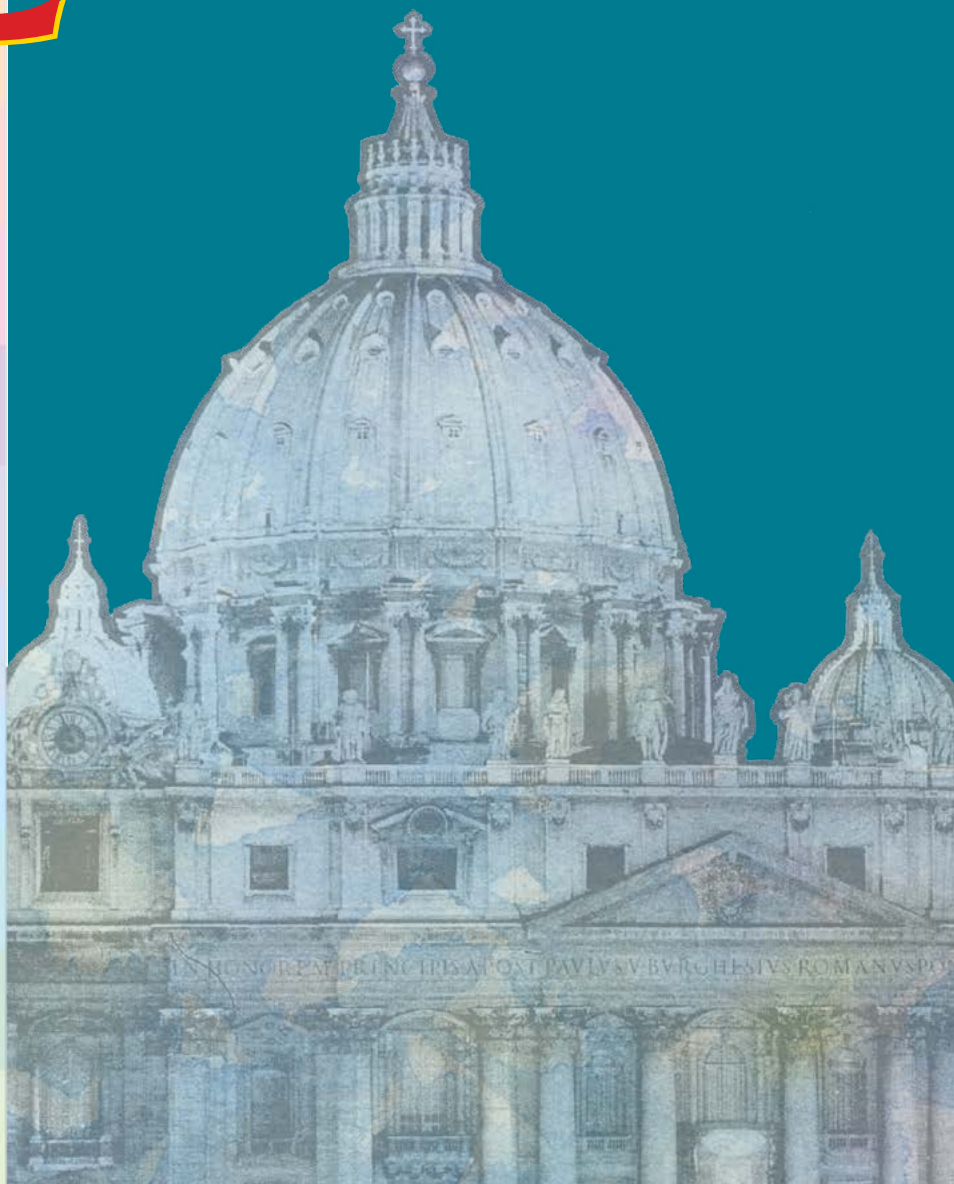

LUČ CERKVE

LETO 2015
ŠTEVILKA

23

■	Uvodna misel.....	1
	Miha Novak	
■	Družina in moja vera	2
	Andrej in Mira Perko	
■	Molitev rešuje in osvobaja.....	5
	S. Marion Schiele FSO	
■	Družina, prihodnost Cerkve in 'Cerkev v malem'	7
	P. Andrej Pirš FSO	
■	Prof. dr. Anton Strle o družini	10
■	Intervju: kardinal Carlo Caffarra.....	14
	P. Andrej Pirš FSO	
■	Predlogi kardinala Walterja Kasperja glede obhajila civilno poročenih ločencev so zgrešeni	22
■	Cerkveno učiteljstvo o prejemanju obhajila cerkveno poročenih, ločenih in ponovno civilno poročenih	26
	p. Jože Pucelj	
■	Umetna oploditev.....	29
	Anton Strle	
■	Krščanska družina – celica božjega kraljestva	31

Luč Cerkve je revija, ki jo občasno izdaja duhovna družina »Delo«
Ureja p. Andrej Pirš FSO
Lektorira Berta Golob
Oblikuje Mihaela Svetek
Grafična priprava in izvedba Salve d.o.o. Ljubljana

Revija se vzdržuje s prostovoljnimi prispevki, ki jih lahko pošljete na naslov: p. Andrej Pirš FSO, Kotna pot 8, Voglje, 4208 Šenčur; telefon 04/25-95-100; e-mail: andrej.pirs@daswerk-fso.org. Na tem naslovu revijo lahko tudi naročite. Številka osebne računa pri Poštni banki Slovenije je 90200-0216250060. Naslov spletne strani je: www.thework-fso.org.

Uvodna misel

Glede na to, da smo v pripravi na redno sinodo o družini, ki bo letos jeseni v Rimu, je tokratna številka v glavnem posvečena družini. Nekoliko več je povedanega o problematiki cerkveno poročenih, ločenih in ponovno civilno poročenih.

Družina je osnovna celica tako Cerkve kot družbe, zato je pravi pogled nanjo ter na zdravo družinsko življenje tako velikega pomena. Ravno na področju družine se odvija velik boj. Priča smo napadu od zunaj, ko se vsiljuje novo pojmovanje družine (redefinicija družine), ki je v popolnem nasprotju tako z zdravim razumom kot tudi z razodetjem.

Neke vrste megla pa se ustvarja tudi znotraj Cerkve, ko se skuša ob neupoštevanju učenja Pavla VI., Janeza Pavla II. in Benedikta XVI. zamegliti in razveljaviti nerazveznost veljavno sklenjenega cerkvenega zakona. To zamegljevanje povzročajo vsi, ki se zavzemajo za obhajilo tistih, ki živijo v prešuštvu. Zatrjujejo sicer, da nimajo namena ogroziti nerazveznosti veljavnega zakona, a kardinal Caffarra jasno pokaže, da ni mogoče vztrajati pri nerazveznosti veljavno sklenjenega prvega zakona in hkrati pripustitvi v prešuštvu živečih oseb k obhajilu. Po svoje zelo negativno vpliva tudi napačno pojmovanje božjega usmiljenja, ki bolj ali manj izključuje božjo pravičnost in s tem potrebnost zadoščevanja in spreobrnjenja.

Največji problem je to, da veliko »krščanskih« družin živi, kakor da Bog ne bi obstajal, veliko mladih pa ni primerno pripravljenih in usposobljenih za življenje v krščanskem zakonu. Tako je gotovo ena prednostnih pastoralnih nalog Cerkve nova evangelizacija družin in ustrezna veliko bolj temeljita priprava mladih na samostojno družinsko življenje.

Hvala Bogu, imamo tudi pozitivne zglede. Ti nam kažejo, da je evangelij družine mogoče v polnosti živeti tudi danes.

p. Andrej Pirš FSO

Miha Novak

Družina in moja vera

Star sem 22 let. Še vedno sem močno povezan s svojo družino, čeprav vse bolj čutim, da prihaja čas, ko bom začel lastno pot. Pot, za katero vse bolj čutim, da sem odgovoren sam in da bo ta pot odvisna od mojih lastnih prizadevanj in truda. Na to pot pa stopam kot človek, ki je v veliki meri takšen, kot sem se izoblikoval v teh dobrih dveh desetletjih.

Odraščal sem kot drugi izmed osmih otrok. Imam starejšo sestro in pet mlajših bratov ter mlajšo sestro. Otroštvo sem preživel na kmetiji, kjer sta zaposlena tudi oba starša. Veliko časa smo preživeli ob skupnem delu in druženju. Zaradi obilice dela smo bili predvsem otroci prikrajšani za količino prostega časa, kot so ga imeli naši vrstniki. Po drugi strani pa nam je kmetija omogočala, da sem kot otrok ogromno časa preživel s starši, brati in sestrama. Kaj pomeni beseda dolgčas in samota, sem spoznal šele, ko sem kot študent živel v Ljubljani.

Kot otrok nisem imel občutka, da sem prisiljen v katero izmed liturgičnih ali pastoralnih dejavnosti. Medtem ko sta moja starša odšla na kor, da sta pela pri cerkvenem zboru, sem jaz samoumevno odkorakal v obleko. Prav tako so naredili vsi moji mlajši bratje. Pa s tem ne mislim, da mi je bilo ministriranje zaradi tega manj zanimivo. Hočem povedati le, da mi je bilo povsem logično, da vsak na svoj način sodeluje pri liturgiji in zato tega nisem občutil kot prisilo, ampak sem večinoma z veseljem opravljal to služ-

bo. Poleg rednega obiska nedeljskih maš sem včasih odšel k maši tudi med tednom. Včasih sam, velikokrat pa s starši, saj sta čutila potrebo po tem in sta si kljub obilici dela vsaj kakšen dan v mesecu vzela čas tudi za delavniško mašo.

V naši družini je velikokrat stekla beseda z versko vsebino. A o tem nikoli nismo govorili zelo načrtno ali preveč šolsko. Oče me ni nikoli spraševal po desetih zapovedih, šestih resnicah in vseh cerkvenih praznikih. Vse te vsebine sem sprejel spontano preko sproščenih pogovorov pri mizi, delu, počitku ... Velikokrat smo se pogovarjali o življenju svetnikov, premlevali smo mašne pridige duhovnikov, obnavljali smo šmarnične in druge zgodbe z versko vsebino. Tudi cerkveni koledar sem spoznaval preko življenja, ki smo ga živeli. V postnem času si je določil vsakdo kako odpoved. Otroci smo bili nagovorjeni, da se odpovemo sladkarijam (razen v nedeljah, kar je stvar zelo olajšalo). Starša sta se nam pri tem pridružila in tako je bil post v postnem času preprosto način našega življenja. Ne spomnim se razlag očeta ali matere o pomenu posta. Spomnim

pa se, da sta se odpovedala določenim stvarjem tako kot mi in to je bilo bolj zgovorno kot teološke razlage o smotrnosti posta.

Močne spomine imam tudi na advent in pričakovanje božiča. Ko smo ob večernih molitvah spremljali, kako se svečke drugo za drugo prižigajo, je bil to čas, ki je resnično poglobil doživetje božičnih praznikov.

Družinsko molitev smo vedno imeli. Pred jedjo smo vedno molili, včasih tudi po jedi, če se nismo vsi otroci že razbežali, da nam ne bi bilo potrebno pomivati posode. Prav tako smo imeli večerno molitev. V poznem pomladanskem obdobju in poleti smo večerno molitev večkrat opustili, ker je zvečer potekalo še kakšno delo. Molitev nas je vedno lepo povezala med seboj. Tudi če je bil za nami težak dan ali če smo se prepirali, nas je večerna molitev spet povezala. Seveda ni vse-

ga rešila že sama molitev in o mnogih težavah se je bilo potrebno še posebej pomeniti. A to, da smo bili tako zbrani v molitvi, kjer je vsak izmed nas zmolil po tri ali pet zdravamarij, nas je držalo skupaj kot družino.

Še bolj kot večerna molitev pa v meni ostajajo molitve, ko smo skupaj molili za koga izmed naših članov družine ali za katerega od sorodnikov ... Mati se je vedno spomnila na nas otroke, ko smo imeli kaj težkega v šoli; spominjali smo se ljudi, ki so imeli razne zdravniške posege ali bolezni, prosili smo za tiste, ki so imeli razgovore za službo, prosili smo za prijateljstvo med prijatelji ... Za te molitve sta si starša vedno vzela dovolj časa in prekinila še tako potrebno delo. V teh molitvah sem čutil resnično zaupanje staršev v pomoč Boga.

Zanimiva je bila tudi navada naše matere, da nas je pogosto pokrižala z

blagoslovljeno vodo, preden smo odšli od doma. Pa ne vedno, ampak takrat, ko smo imeli kaj posebno težkega v šoli (preverjanje znanja ali izpit), ko smo za dalj časa odhajali od doma, ko smo šli na nevarno potovanje, ... Kot mladostniku se mi je včasih ta navada zdela malo vraževerna. Sprejemal sem jo kot ljubečo gesto matere, vendar pa nisem dal veliko na blagoslovljeno vodo. Danes na to dejanje gledam drugače in ga cenim.

Sedaj na koncu lahko pogledam še na svojo osebno vero. Vero, ki je moja osebna, a je zrasla v naši verni družini. Verujem sam, a k temu sem bil povabljen oziroma vpeljan skozi naše družinsko življenje. Moja vera je nekako sestavljena iz vsebine verovanja (versko znanje) in iz prakse (udeležanje vere). Prvo, to je poznanje vsebine vere, sem dobil na mnogih krajih. Ne samo v družini, ampak sem veliko dobil tudi pri verouku, raznih duhovnih vajah, iz najrazličnejših knjig, ki sem jih bral ... Kje pa dobivam moč, da lahko uresničim dejanja vere? Pri svojih starših. Pri osebni veri moje matere in očeta sem dobil temelj, zaradi katerega sem lahko sprejemal tudi pridobljeno vsebino vere.

Vsi se lahko naučimo deset zapovedi in cerkvene praznike. Ni težko ponavljati blagre in Jezusovo zapoved ljubezni do bližnjega. Kar hočem povedati, je, da verujem zaradi pristnega zgleda osebne vere staršev in ne zaradi tistega, kar so mi povedali pri verouku in pri pridigah.

Mnogo lepih moralnih nauk in zanimivih razprav o ljubezni sem

slišal v mladosti, vendar šele ko vidim mamu, ki se v poznih večernih urah po napornem dnevu uči pesem z mojim bratom, začejam razumeti, kaj je ljubezen. Ko oče kljub krivici, ki jo utrpi od določenih ljudi, ne govori slabo o njih, takrat začejam dobivati pravo izkušnjo o tem, kaj pomeni ljubiti svoje sovražnike. Še mnogo je takšnih primerov, ki sem jih bil deležen. Nekateri so bolj dramatični, spet drugi povsem vsakdanji. V teh izkušnjah iskrene in pristne vere dobivam zgled, ki me ne odbija. Nič ne bi pomagalo, če bi mi moja starša še toliko govorila o ljubezni, pa mi tega ne bi pokazala. Nič ne bi pomagalo, da bi govorila o čemerkoli, če ne bi tako tudi živela. Največ moči sem pravzaprav dobil ob zgledu staršev, ko sta naredila kakšno stvar, ne da bi jo omenjala in da bi o njej govorila. Ob tem se je izoblikovala moja osebna vera. Kar otroku pomaga, in meni resnično je, je le pristna osebna vera staršev in ljubezen med njima.

Andrej in Mira Perko

Molitev rešuje in osvobaja

Smo sedemčlanska družina Perko iz župnije Naklo. Nagovorjeni smo bili, da se predstavimo, kako živimo kot krščanska družina v današnji družbi. Oba z možem izhajava iz krščanskih družin. Pred poroko sva se začela srečevati na mladinskih srečanjih v župniji. Takratni župnik je znal mladino zelo dobro povezovati in motivirati z različnimi izleti v gore, hkrati pa vse povezovati z molitvijo in izročitvijo Marijinemu zavetju.

Veliko parov se je poročilo iz časa tega mladinskega verouka, prav tako tudi midva. Že takoj po poroki smo se novoporočeni pari začeli srečevati v »binkoštnih dvoranah«, kjer je bila navzoča molitev rožnega venca, posvetilna molitev Marijanskega gibanja in branje Marijinih sporočil. Teh skupin je sedaj v župniji več, midva v najini vztrajava od začetka, že 23 let.

Sedaj, ko so otroci (2 študenta, srednješolka in 2 osnovnošolca) že toliko zrasli, se doma zbiramo v molitvi pri obedih in še posebej v adventnem času, v postu in v mesecu oktobru. Ne uspe nam, da bi bili vsak dan vsi skupaj, vendar pa jih midva spremljava z molitvijo in jih izročava v božje varstvo. Ko otroci odhajajo v šolo in na izpite, jim vedno poudarjava, naj se priporo-

Slika je simbolična

čijo Mariji in bo šlo z božjo pomočjo vse lažje. Otrokom velikokrat ob pogovorih dajeva vedeti, da se je za vsako stvar treba znova in znova odločiti in se potruditi, ker samoumevno nam ni nič podarjeno. Večkrat se pokaže iz njihovega razmišljanja, da sva midva popolnoma na drugem bregu, še posebno pri starejših treh, vendar pa se je že večkrat zgodilo, da na koncu le pridejo k nama po nasvet in do sedaj so najin nasvet v večini primerov tudi upoštevali. Otrokom želiva pokazati, da imajo svobodno voljo za odločanje, ki pa jo moramo kristjani pokazati drugače, kot se to dogaja danes pri večini mladih. Skušava jih spodbujati, da bi imeli veselje do življenja in upanje v vero, ki so jo prejeli kot velik dar.

Tudi do prepira ali do nesoglasja pride v naši družini. Ker nas je veliko v hiši (živimo skupaj z moževimi starši), želi vsak na svoj način uveljavljati svojo voljo. To seveda ne gre, vendar pa se s pogovorom marsikaj uredi in za vsako stran je dobro, če stopi »stopnico nižje«, da se uskladijo mnenja. Hvaležna sva za izkušnjo življenja treh generacij pod isto streho, ker s tem otroci dobijo marsikateri zgled starejših in pa tudi mladi so v pomoč starim staršem, če naju ni vedno v bližini.

Imava pa občutek, da nam čas izredno hitro beži in se je potrebno znati ustaviti in »preveriti stanje« najprej pri sebi, potem pa tudi v okolici. Idealno bi bilo vsak dan začeti z mislijo iz Svetega pisma ali dnevne božje besede, vendar nam delavni ritem tega žal vedno ne omogoča ali pa sva premalo vztrajna ali ne dobro

organizirana. Odkar sva spoznala duhovno družino »Delo« in življenje njene ustanoviteljice matere Julije, vidiva, da je to tudi v modernem svetu možno.

Naj poveva, da srčno upava in verjameva, da kljub raznim vzponom in padcem v najinem življenju in življenju najinih otrok, tu na zemlji živimo za večnost, v kateri se bomo kasneje zopet srečali. Zato vedno znova poskušava dati Boga na **prvo** mesto in je potem tudi vse ostalo na **pravem** mestu.

Mati mora svoje otroke ljubiti, ne sme pa biti vanje zaljubljena.

mati Hedvik Kronsteiner

S. Marion Schiele FSO

Družina, prihodnost Cerkve in 'Cerkev v malem'

Z novim cerkvenim letom smo začeli »leto posvečenega življenja«. Vsa Cerkev je povabljenja moliti za nove duhovne poklice. Da, Cerkev potrebuje duhovnike, redovnike in vernike! Kje pa »rastejo« duhovni poklici? Največ prihajajo iz dobrih vernih družin. Tam dobijo osnovo in vzgojo za nesebično služenje Bogu in Cerkvi. Zato je pomembno, da v tem letu tudi molimo za družine, da bodo pripravile otroke za odprtost in budnost za božji klic.

Družina je šola vere, šola molitve, šola ljubezni, predanosti, spoštovanja in odgovornosti. Mladega človeka pripravi na prihodnost in mu pokaže življenjske vrednote. Usposobi ga za samostojno življenje. Družina je prihodnost Cerkve in tudi družbe! Družina je »Cerkev v malem«. Če padejo družine, pade tudi Cerkev! Brez družin Cerkev ne more več obstajati!

Katekizem za mlade, Youcat, nam v odgovoru na vprašanje (št. 271), kaj pomeni »družina je Cerkev v malem«, odgovarja z besedami: »Kar je Cerkev v velikem, to je družina v malem: podoba božje ljubezni v človeški skupnosti. Vsak zakon se dopolni v odprtosti za druge, za otroke, ki jih Bog podarja, v medsebojnem sprejemanju, v gostoljubnosti, v življenju za druge.«

Vidimo, da je veliko elementov, ki nam povedo, kaj vse je »družina«. Tri si bomo pogledali bolj podrobno.

1. Družina je »šola spoštovanja, odpuščanja in odgovornosti«

Mogoče v sodobnem okolju zveni malo staromodno, kar piše sv. Pavel Kološanom o življenju krščanske družine: »Bratje: Vse, kar delate, v besedi ali dejanju, vse storite v imenu Gospoda Jezusa in po njem se zahvaljujte Bogu in Očetu. Žene, bodite vdane svojim možem, kakor se spodobi v Gospodu. Možje, ljubite svoje žene in ne bodite osorni proti njim. Otroci, bodite staršem poslušni v vsem; zakaj to ugaja v Gospodu. Očetje, ne grenite življenja svojim otrokom, da jim srce ne upade« (Kol 3,17-21). A to sploh ni staromodno! Če bi tudi danes upoštevali Pavlove nasvete, bi še vedno vladala mir in ljubezen v družinah in bi tudi družba in država bili boljši.

Pavel na navedenem mestu spomni otroke na 4. božjo zapoved, ki se glasi: »Spoštuj očeta in mater ...« in ne nasprotno: »Starši, ubogajte svoje otroke!« - Medsebojno spoštovanje

je zelo pomembno, a ga manjka, žal, skoraj vsepovsod. Kaže, da so »vzgojitelji« dosegli cilj, katerega so si zastavili že pred več kot dvajsetimi leti, ko so trdili, da je cilj vzgoje otrok to, da »otroci dobijo močen »jaz« in znajo reči »ne«. Žal pa jih »vzgojitelji« niso učili spoštovanja, ponižnosti, obzirnosti, skrbi za druge, skratka ljubezni in darovanja. Družina v našem času ima zelo veliko odgovornost, ker je okolje na splošno zelo drugače usmerjeno.

2. Družina je »šola iskanja božje volje«

Zgled družinskega življenja je Sveta družina. Verna družina mora »iti naprej po poti, katero sta hodila Marija in Jožef v vdanosti in veri v Jezusa, edinega Odrešenika« (mati Julija). Marija in Jožef sta bila odprta za božji načrt in sta spolnila božjo voljo. V Sveti družini so živeli običajno družinsko življenje v spoštovanju in ljubezni. Skupaj so delali, molili, se pogovarjali in iskali rešitve v težavah življenja.

Tudi v našem času bi bilo pomembno, da družine skupaj delajo, skupaj molijo in se pogovarjajo ter iščejo božji načrt za vsakega družinskega člana in za družino kot celoto.

Pogovor v družinah je tudi zelo pomemben. Gotovo ne bodo redno v ospredju samo verske teme, a potrebno je, da so tudi te navzoče! Za pravi pogovor pa se je treba učiti poslušati, kar je večkrat težko, ker ima vsak v glavi svoje misli, ideje in stališča. In velikokrat smo prepričani, da imamo

prav. Sv. Pavel nam nudi dobro pravilo: »Imejte v ponižnosti drug drugega za boljšega od sebe« (Flp 2,3). – Če to upoštevamo, ne bomo ošabni, ampak bomo počasi odkrili, kaj je vse dobro in lepo v drugem, kaj vse mu je Bog podaril in kako Bog vsakega vodi.

3. Družina je »šola molitve«

Pred kratkim smo bili na obisku pri mladi družini. Pred jedjo je mati rekla dve leti in pol staremu otroku, da naj moli naprej in ta malček, ki še govoriti ni prav znal, je začel s križem, očenašem, zdravamarijo in Slava Očetu. Bilo je ganljivo, s kakšno resnostjo je ta mali otrok molil. – Da, možno je z majhnimi otroki moliti ali iti k sveti maši. Gotovo je včasih potrebno več potrpežljivosti, a otroci se navadijo, da sta molitev in sveta maša nekaj »svetega«. – Jezus sam je rekel: »Kjer sta namreč dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem sredi med njimi« (Mt 18,20). Vabimo Jezusa v naše družine s tem, da molimo! Pomembna je skupna molitev, ki naj postane tako normalna kakor vsakdanja hrana. – Rožni venec je še vedno dobra družinska molitev. Če so otroci še majhni, se lahko med rožnim vencem tiho igrajo. Ko pa že znajo moliti, običajno zelo radi molijo sami naprej in »vodijo«. – Ko mož in žena skupaj molita, sta na eni strani zgled za otroke, na drugi strani pa ta molitev utrjuje tudi zakon in medsebojno edinost.

Da bi bili vsi bolj zavestno pri sveti maši in poslušali božjo besedo,

je dobra pomoč skupna priprava ob nedeljskem evangeliju in berilih. V soboto ali pri nedeljskem zajtrku lahko preberete besedilo in vsak pove, kaj ga je nagovorilo in tudi, če česa ni razumel. Otroci vidijo stvari velikokrat zelo jasno! Po sveti maši ali pri nedeljskem kosilu vprašajte otroke še enkrat, kaj so slišali pri sv. maši.

Sklep

Če se družina trudi, da bi živela iz vere in vzgaja otroke, da bodo rastle v odnosu z Bogom in medsebojni ljubezni ter spoštovanju, tedaj bodo tudi otroci z odprtim srcem iskali svojo življenjsko pot in svojo osebno poklicanost. »Gospod je v svojem srcu pripravil prostor zate«, je rekla mati Julija. Molimo in prosimo, da bi vsak posameznik in vsaka družina našla ta prostor, ki ji ga je Bog pripravil in da tako gradi prihodnost Cerkve!

Še nekaj praktičnih nasvetov iz pisem sv. Pavla za uspeh družinskega in družbenega življenja:

- »Podrežite se drug drugemu« (Ef 5,21).
- »Vsak med vami naj tako ljubi svojo ženo kakor sebe, žena pa naj spoštuje moža« (Ef 5,33).
- »Oblecite si čim globlje usmiljenje, dobrotljivost, ponižnost, krotkost, potrpežljivost« (Kol 3,12).
- »Prenašajte drug drugega in odpuščajte drug drugemu, če se ima kateri kaj pritožiti proti kateremu. Kakor je Gospod odpustil vam, tako tudi vi odpuščajte (Kol 3,13).
- »Bodite hvaležni!« (Kol 3,15)
- »Kristusova beseda naj bogato prebiva med vami. V vsej modrosti se med seboj poučujte in spodbujajte« (Kol 3,16).
- »Tako torej vse, kar hočete, da bi ljudje storili vam, tudi vi storite njim!« (Mt 7,12).
- »Vse delajte iz ljubezni!« (1 Kor 16,14).

P. Andrej Pirš FSO

Prof. dr. Anton Strle o družini

Ohranjenih je vse polno raznovrstnih Strletovih zapiskov in izpiskov ter osnutkov pridig, običajno stipkanih, večkrat spisanih ali dopisanih na roko. Kar nekajkrat se pojavlja tudi družinska tematika. To bi bilo potrebno še posebne sistematične obdelave, a tukaj naj navedem le nekatere drobce.

Na enem od listkov, ki je očitno starejšega datuma, zelo verjetno iz let, ko je deloval v Planini pri Rakeku (1952 – 1958), je prof. Strle zapisal: »Ali ima kak pomen začeti graditi, skopati nekaj tal, da napravimo prve začetke temelja, potem pa vse pustiti? Nima smisla. Tako tudi nima smisla dati svojega otroka učiti za prvo sv. obhajilo, dati ga učiti za sv. birmo, potem pa se nič truditi, da bi otrok še nadalje redno obiskoval verouk, da bi še nadalje redno obiskoval sv. mašo, da bi tudi v družini molil, pri jedi in zjutraj ter zvečer. Da bi v družini ne govorili proti veri itd.: »Kaj boste hodili poslušati tiste neumnosti!« Seveda otrok ne bo šel k verouku, ker neumnosti je res neumno poslušati.

Tudi je tako: Otrok pri verouku nekaj verskega sliši, doma pa nikoli nič, nikoli ne vidi nič verskega, nobene molitve. To je podobno, kakor če bi z eno roko gradil, z drugo pa razdiral. To je nesmiselno.

Vzgoja v prvih mladih letih je predvsem navajanje, privzgojitev dobrih lastnosti, lepega vedenja itd. Če se otrok ne nauči redne molitve – je vse zastoj! Če pride tisoč modrijanov,

mu ne bodo pomagali. Če bi prišel tudi največji svetnik v župnijo, mu ne bo pomagal. Tudi če bi prišel Zveličar sam, kakor je hodil nekoč po Sv. deželi – zaman je vse.«

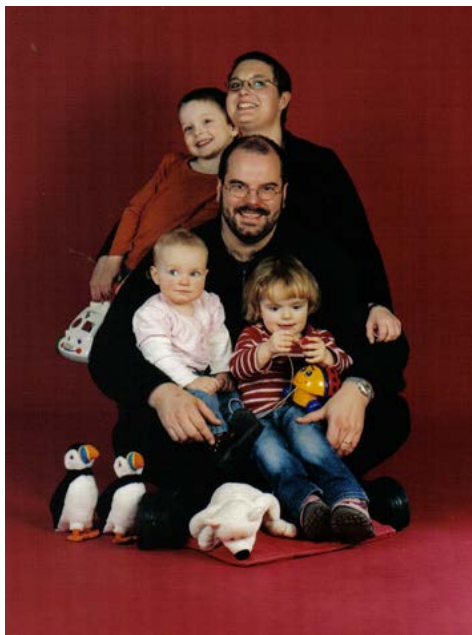
Na listku brez datuma, verjetno tudi iz časa v Planini pri Rakeku (1952-1958), je prof. Strle zapisal zgoraj na roko geslo »vzgoja«, prvotno pa je bilo natipkano geslo »Mati – verna«, uvrstil pa je ta listek med tiste, ki govore o družini. Zapisal je: »Stara 85 let. Pripovedovala na bolniški postelji: Pet otrok ima. Eden se je izgubil, drugi so verni in dobri. A vse sem enako vzgajala, vse sem enako rada imela in sem se za vse enako trudila in molila. Moja vest je čista, vsaj v pogledu na vzgojo svojih otrok si nimam kaj očitati. Če bo moj izgubljeni otrok spoznal, kako nima prav, bo vedel, kam naj se vrne. Ali bi mogle vse slovenske matere tako govoriti? In očetje?«

13. 1. (verjetno 1957) si je prof. Strle za pridigo izpisal misel, kako pomembna je priprava na zakon: »Kako važna je priprava na zakon, ne s plesi in šminkami in lepotičenjem, marveč s krepostnim življenjem. – Če se katera res hoče poročiti, naj se v ta

namen npr. priporoča v molitvi temu ali onemu svetniku oziroma svetnici. Pa tudi Svetemu Duhu. – Zelo važno je, da preživi lepo. Vzgoja se ne začne, ko je otrok 7 let star, marveč že prej, in niti ne šele takrat, ko je mati v blagoslovljenem stanju, kakor pravi lepi slovenski izraz. Tudi takrat je važno življenje materino, in seveda tudi očetovo, ker na mater to tudi vpliva. – Za neko ženo trdijo – (bilo je to v) župniji na Dolenjskem – da je hodila tedaj, ko je nosila otroka pod srcem, krast sadje na sosedov vrt. In pri tisti hiši so bili vsi normalni, a otrok, ki ga je nosila tedaj, ko je kradla, je bil izrazito nagnjen h kraji in je večkrat izvršil tatvino. Že nekako v naravnem pogledu, še bolj v nadnaravnem (velja): če (je) bila mati že v mladosti dobra, bo potem rosil božji blagoslov na družino. Res so božja pota različna, a na splošno je tako. .... Kako je v vaši družini?«

Na posebnem listu z geslom »Družina«, ki tudi nima datuma, a se že iz vsebine vidi, da je po nastanku starejšega datuma, je zapisal misli o stanju družin: »Povsod Boga, našim družinam! – Nekdo je napisal v svojem dnevniku spomine na mlada leta. Bili smo v šoli, kjer so bile ob koncu leta podeljene nagrade tistim učencem, ki so najboljše vzgojili lončnico, kakšnih je bilo na naši šoli naravnost ogromno. Ob koncu leta je bil ves vrt pokrit z njimi. – Dobil sem tudi jaz eno od lončnic. S kakšno skrbjo sem se zanimal zanjo in vse storil, da bi uspevala. Pa je začela kar hirati. Potem sem se obrnil na brata, katerega sem zelo cenil zaradi njegove modrosti. Vzel je lončnico v roko in jo je z vseh strani ogledoval. Potem je obzirno rastlino izpulil in na dnu lončka zagledal glisto, ki je izpodjedala rastlino, da se ni mogla razviti. – odstranil je glisto in rastlino

spet usadil. Zdaj je vidno uspevala iz dneva v dan.

Ali ni tudi v naših družinah toliko bolnega! Namesto otroka je televizor in sploh ni prostora za otroka. Ni več slišati joka otrok, ropot avtomobilov je vse to preglasil. Ni časa za vzgojo otrok. Počitnice ob morju in v planinah – otrok bi bil v napoto. Viri življenja so usahnili. Zato pa tudi viri pravega veselja.

Vendar se dobe še zdrave družine, ki v njih radio ali gramofon ni preglasil molitve. Neki dober mož, ki ima 7 otrok, je dejal: Sedem jih imam, pa bi še pomnožil skrbi in žulje in delo, da jih preživim tudi deset – Toda ne bi mogel prenesti in tudi moja žena ne, da bi imela na vesti enega samega otroka.

Neka žena je v kraju, kjer je bil g. Rebek v službi, prišla, da bi v zakristiji plačala mašo. Pa je takoj videl iz

govorice, da ni od tod. In uganil je, iz katerega mesta. In je povedala, da je privedla semkaj svojo 19-letno hčerko, ki je edinka, ki jo imajo vsi zelo radi, a se ji je na kolenu ne lepem začela kostna jetika. In zdaj jo je privedla semkaj v zdravilišče. »In prinesli ste za mašo, za zdravje svoje hčerke!« »Ne za zdravje, marveč za to mašujte, da bi hčerka vero ohranila!« je žena dejala. – in čez nekaj mesecev je spet prišla, pa povedala, da gre hčerki očitno na boljše. »Kajne, prinesli ste za mašo v čast Mariji(?) v zahvalo, ker gre na bolje!« - »Ne, da bi hčerka vero ohranila.« – Najbrž je opazila nevarnosti.

Kolikokrat so v družinah z mize izginile nabožne knjige, sv. pismo in življenje svetnikov, s sten svete podobe, namesto njih pa prišle prazne, ako ne celo nespodobne. In na mizi brezverski ali tudi umazan časnik in revija.-

V salezijanski zavod so privedli premnogi k vpisu svoje sinove, kakor poroča vzgojni pisatelj Puntigam. Neki kmečki oče je potem dejal ravnatelju: Če bi mi morali sporočiti, da se otrok težko uči, bi mi bilo hudo. Če bi sporočili, da je zbolel, bi bilo še hujše, ker imam otroka zelo rad, saj je vse moje bogastvo. Toda ne bi mogel prenesti, ako bi sporočili, da je otrok storil en sam velik greh. Potem Ps 128: Tvoja žena je kakor rodovitna trta ob tvoji mizi. Blagor možu, ki se Boga boji.«

Vidi se, da prof. Strle teh misli ni pisal za objavo. Pač pa verjetno kot neke vrste osnutek za pridigo, morda tudi kot izpisek iz kakšne knjige. Vsaj

deloma gotovo so to tudi na osnovi lastnih opazovanj zabeležene misli.

Zanimivo je Strletovo razmišljanje o avtoriteti staršev. V osnutku za pridigo na praznik Sv. družine leta 1979 je npr. zapisal: »Jezus priznava avtoriteto Jožefa in Marije nad seboj. Saj so starši božji namestniki. Tudi za Jezusa sta bila to Marija in njegov re-dnik Jožef. ... Starši so božji namestniki. To ne velja le za otroke, da morajo to upoštevati. To velja tudi za starše same. Posnemati morajo Boga. Samo zaradi Boga je človek dolžan pokorščino staršem. Toda s tem je rečeno tudi to, da ne sme izpolniti njihove volje, če je v nasprotju do božje volje. – S tem je rečeno, da morajo starši posnemati božjo modrost in dobroto in pravičnost. Da morajo sami priznavati nad seboj Boga. Drugače spodkopujejo svojo lastno avtoriteto. Če bi se starši tega zavedali, kako vse lepše bi bilo v družinah.«

Zelo resno je prof. Strle pridigal na praznik Srca Jezusovega leta 1968. V osnutek pridige si je za ta dan med drugim napisal: »Veste, da smo začeli globoko propadati. In je verjetno, da bomo še bolj propadali. Narod, ki je bil nekoč tako veren, narod, ki je imel

tako dobre ljudi, mnoge zelo dobre duhovnike, apostole, kakršen je bil Jeglič, pa je začel Kristusa odklanjati in si iskati druge odrešenike, tak narod je v veliki nevarnosti, da propade. Imenujmo črno črno in belo belo. Trdne in jasne krščanske zavesti ni pri mnogih, ni jasne in trdne vere. Neki bogoslovec je zapisal, da smo mi kristjani naspol ateisti. Jaz sem mu odkrito rekel: Dobro vem, da nisem svetnik, toda jaz nisem ateist. Jaz sem v nevarnosti, da postanem tak, a sedaj sem z božjo milostjo in upam biti z božjo milostjo do konca zvest Bogu. Meni je Bog temelj vsega mojega bitja. Kako mnogi žalijo Boga z grehi nečistosti, ne pridružujemo greha še mi ...« Krepke besede, ki jih je namenil prof. Strle vsem, na poseben način pa gotovo veljajo tudi za družine.

Že iz teh nekaj navedkov se vidi, da je bil prof. Strle goreč, tudi zelo konkreten in nazoren, tudi velik realist. Ob zgledih je skušal premakniti svoje poslušalce k večji povezanosti z Bogom. In to v prvi vrsti v okviru družine. V enem od osnutkov za pridigo na 2. nedeljo med letom (brez datuma) je zapisal: »Pravemu Kristusovemu učencu mora biti veliko do tega, da bi bile družine zdrave, dobre, trdne. Kako veliko nam mora biti do tega, da s svoje strani vse storimo, kar je v naši moči, za izboljšanje družinskega življenja; da bi v družinah vladal Kristus s svojim kraljestvom ljubezni in miru.«

Intervju: kardinal Carlo Caffarra¹

Objavljen v Il Foglio 15. marca 2014, dva tedna po konzistoriju o družini

Apostolska spodbuda Familiaris Consortio (apostolsko pismo o družini /CD 16/) Janeza Pavla II. je v središču navzkrižnega ognja. Po eni strani govorijo, da je temelj evangelija o družini, po drugi strani pa, da gre za preživeto besedilo. Ali si je mogoče zamišljati posodobitev tega besedila?

Če govorimo o »gender« (rodu) ali tako imenovanih istospolnih zakonskih zvezah, je res, da se o tem v času »Familiaris consortio« ni govorilo. A o vseh drugih problemih, predvsem o ločenih in ponovno poročenih, se je na dolgo

razpravljalo. Glede tega sem sam neposredna priča, ker sem bil eden od svetovalcev na sinodi leta 1980. Ni resnična govorica, da je bila apostolska spodbuda »Familiaris consortio« rojena v povsem drugačnem zgodovinskem okolju. Na osnovi te natančnejše določitve trdim, da nas je »Familiaris consortio« predvsem naučila metode, s katero se moramo spoprijeti z vprašanji zakona in družine. Z uporabo te metode je izoblikovala nauk, ki ostaja neodstranljiva nanašalna točka. Kakšno metodo? Ko so vprašali Jezusa, pod kakšnimi pogoji je ločitev dovoljena – o dopustnosti kot taki se v tistem času ni razpravljalo –, Jezus ne vstopi v kazuistično problematiko, iz katere se rodi vprašanje, ampak pokaže, v katero smer je treba gledati, da bi razumeli, kaj je zakon in posledično kakšna je resnica o nerazveznosti zakona. Kot da bi Jezus rekel: 'Pazite, da izidete iz te kazuistične logike in usmerite pogled v drugo smer, v smer 'začetka'. To pomeni: gledati morate tja, kjer sta mož in žena začela bivati v polni resnici svoje moške in ženske biti, poklicana, da postaneta eno meso. V neki katehezi Janez Pavel II. pravi: 'Porodila se je – to je v trenutku, ko je mož postavljen prvič pred ženo – človeška oseba v razsežnosti medsebojnega daru, katerega izraz (ki je izraz tudi njegovega bivanja kot osebe) je človeško telo v vsej izvirni resnici njegove moškosti in ženskosti.' To je metoda »Familiaris Consortio«.

In v tej perspektivi spodbuda določi najgloblji pomen zakonske nerazveznosti (prim. FC 20). »Familiaris consortio« vsebuje veličasten doktrinalni razvoj, ki ga je omogočil tudi sklop katehez Janeza Pavla II. o človeški ljubezni. V prvi od teh katehez pravi Janez Pavel II. 3. septembra 1979, da namerava od daleč spremljati pripravljalna dela sinode, ki naj bi bila naslednje leto. Ni se direktno soočil s temami sinodalnega zborovanja, ampak je usmeril pozornost k globljim koreninam. Kakor da bi hotel reči: 'Jaz, Janez Pavel II, hočem pomagati sinodalnim očetom. Kako naj jim pomagam? S tem, da grem h korenini vprašanja.' S to vrnitvijo h koreninam se rodi veliki nauk o zakonu in družini, ki ga je Cerkev dala spodbuda »Familiaris consortio«. Ni prezrl konkretnih problemov. Govoril je tudi o ločitvi, svobodnih zvezah, o problemu pripuščanja ločenih in ponovno poročenih k evharistiji. Predstava, da »Familiaris consortio« spada v preteklost, da nima ničesar povedati sedanosti, je popačena. Ali pa je razmišljanje oseb, ki spodbude o družini niso brale.

V čem je najgloblji in najbolj aktualen pomen »Familiaris Consortio«?

Da bi imeli oči, ki bi bile sposobne gledati v luči 'začetka'. »Familiaris Consortio« zatrjuje, da ima Cerkev predvsem nadnaravni čut vere, ki 'ne obstaja le v soglasnosti verujočih. Cerkev, ki se drži Kristusa, išče resnico, ki ne sovпада vedno z mnenjem večine. Cerkev poslušá glas vesti in ne moči ter brani uboge in prezirane. Cerkev zna ceniti tudi sociološka in statistična raziskovanja, če se zde koristna za dojetje zgodovinskih okoliščin, v katerih mora vršiti pastoralno delo, in če pripomore k boljšemu poznanju resnice; vendar pa takšna raziskovanja sama po sebi ne morejo veljati kratkomalo za izraz verskega čuta' (FC 5). Govoril sem o resnici zakona. Želel bi precizirati, da ta izraz ne označuje idealne norme zakona. Označuje to, kar je Bog s svojim stvariteljskim dejanjem vpisal v osebo moža in žene. Kristus pravi, da je treba vedeti, o čem govorimo, preden začnemo presojeti primere. Ne govorimo o normi, ki dovoljuje ali ne dovoljuje izjeme, o idealu, h kateremu se teži. Govorimo o tem, kaj sta zakon in družina. Po tej metodi »Familiaris consortio« določí, kaj je zakon in družina in kakšen je njen genom – če uporabimo izraz sociologa Donatija –, ki ni naravni genom, ampak socialni in občestveni.

Mnoge škofovske konference so poudarile, da se je iz odgovorov na vprašalnike v pripravi na dve bližnji sinodi pokazalo, da nauk »Humanae vitae« ustvarja samo zmedo. Je tako ali pa gre za preroško besedilo?

28. junija 1978, malo več kot mesec pred smrtjo, je Pavel VI. dejal: 'Zaradi »Humanae vitae« se zahvaljujte Bogu in meni.' Po 46 letih jasno vidimo, kaj se je zgodilo z ustanovo zakona in doumenom, kako preroški je bil ta dokument.

¹ Carlo Caffarra je od 15. februarja 2004 nadškof v Bologni, kjer je nasledil kardinala Giacoma Biffija, ki je dosegel svojo starostno mejo. Dve leti kasneje ga je Benedikt XVI. imenoval za kardinala. Dosegel je doktorat iz kanonskega prava na gregorijanski univerzi s tezo o namenu zakona. Nato se je specializiral v moralni teologiji in dosegel diplomu na alfonzijanski akademiji. Leta 1980 ga je Janez Pavel II. imenoval kot strokovnjaka na škofovski sinodi o zakonu in družini in naslednje leto mu je poveril nalogo, da ustanovi in predseduje papeškemu institutu Janez Pavel II. za študij zakona in družine. Leta 1995 je bil izbran za nadškofa Ferrare-Comacchio, kjer je ostal osem let. Predlansko leto junija ga je papež Frančišek potrdil za nadškofa v Bologni do izpolnjenega 77. leta v letu 2015.

Zanikanju nerazvezne povezanosti med zakonsko spolnostjo in rodnostjo, to je z zanikanjem učenja »Humanae vitae«, je odprlo pot razdvajanja med rodnostjo in zakonsko spolnostjo: od spolnosti brez otrok do otrok brez spolnosti. Postopoma se je zatemnila utemeljitev človeške rodnosti na področju zakonske ljubezni in postopoma se je zgradila ideologija, da more vsak imeti otroka. Samski mož ali žena, homoseksualec, celo z nadomestnim materinstvom. Dosledno s tem se je izvršil prehod od ideje glede pričakovanja otroka kot daru k programiranemu otroku kot pravice. Govorijo, da obstaja pravica do imeti otroka. Pomislimo na nedavno rzsodbo milanskega sodišča, ki je potrdilo pravico do rodnosti kot pravico osebe. To je neverjetno. Imam pravico imeti stvari (predmete), ne pa osebe. Postopoma se je izoblikoval simbolni zakonik, tako etični kot pravni, ki odrine družino in zakon v zgolj zasebno čustvenost, ne da bi upoštevali učinke na javno življenje. Ni dvoma, da je bila tedaj, ko je izšla okrožnica »Humanae vitae«, antropologija, ki je okrožnico podpirala, zelo šibka in ne brez odsotnosti določenega biologizma v dokazovanju. Učenje Janeza Pavla II. je imelo veliko zaslugo pri zgraditvi ustrezne antropologije kot podlage »Humanae vitae«. Vprašanje, ki si ga je potrebno zastaviti, ni to, ali je »Humanae vitae« danes uporabna ali ne, ali pa je nasprotno izvir zmede. Po mojem je potrebno postaviti pravo vprašanje, ki pa je drugo.

Katero?

Ali »Humanae vitae« pove resnico o prirojenem dobrem v zakonskem odnosu? Ali pove resnico o dobrem,

ki je vsebovano v združitvi oseb dveh zakoncev v spolnem dejanju? Bistvo normativnih določb nrvnosti in zakona se nahaja v resnici dobrega, ki je sama po sebi objektivna. Če ne vstopimo v to perspektivo, pademo v kazuistiko farizejev. In ne izidemo več iz nje, ker smo vezani na pot, na koncu katere smo prisiljeni izbirati med nrvno normo in osebo. Če se reši prva, se ne reši druga. Pastoralno vprašanje je torej sledeče: kako morem voditi zakonce, da bi živeli svojo zakonsko ljubezen v resnici? Problem ni preverjanje, ali so zakonci v položaju, ki jih odveže od norme (pravila), ampak kakšna je dobrina zakonskega odnosa. Katera je njegova notranja resnica. Začudi me, ko kdo trdi, da »Humanae vitae« povzroča zmedo. Kaj hoče povedati? Ali poznajo utemeljitev, ki jo je glede »Humanae vitae« podal Janez Pavel II.? Naj dodam opazko. Globoko sem začuden ob dejstvu, da v tej razpravi celo imenitni kardinali ne upoštevajo 134 katehez o človeški ljubezni. Nikoli še noben papež ni toliko govoril o tem. To učenje je odstranjeno, kakor da ga ne bi bilo. Ustvarja zmedo? Ali je v skladu s tem, kar se je naredilo na znanstvenem področju na osnovi naravnega uravnavanja spočetij, tisti, ki to trdi? Ali je v skladu z neštetimi zakonskimi pari, ki na svetu živijo z veseljem resnico »Humanae vitae«?

Tudi kardinal Kasper poudarja, da so v Cerkvi velika pričakovanja glede sinode in da obstaja tveganje »kar najhujšega razočaranja«, če se tem pričakovanjem ne bo prisluhnilo. Ali po Vašem obstaja konkretno tveganje?

Nisem prerok niti sin prerokov. Dogaja pa se nekaj čudovitega. Ko pastir ne oznanja svojih mnenj ali mnenj sveta, ampak evangelij o zakonu, njegove besede prizadenejo ušesa poslušalcev, toda v njihova srca vstopi delovanje Svetega Duha, ki jih odpre za pastirjeve besede. Sprašujem se glede pričakovanj, o katerih govorimo. Velika televizijska mreža ZDA je opravila raziskavo glede katoliških skupnosti, ki so razkropljene po vsem svetu. Ta raziskava odčitava resničnost, ki je zelo različna od odgovorov na vprašalnik, ki so bili uporabljeni v Nemčiji, Švici in Avstriji. Samo en primer. 75 procentov večjega dela afriških dežel nasprotuje pripustitvi ločenih in ponovno poročenih k evharistiji. Ponovno ponavljam: O katerih pričakovanjih govorimo? O tistih na zahodu? Ali je torej zahod temeljni vzorec, na osnovi katerega mora Cerkev oznanjati? Smo še vedno na tej točki? Dajmo malo prisluhniti revnim. Zelo sem zbezan in zamišljen, ko govorijo: ali gremo v določeno smer, drugače bi bilo bolje, da ne bi bilo sinode. V katero smer? Pravijo, da smer, ki jo je začrtala srednjeevropska skupnost? In zakaj ne v smer, ki jo začrtujejo afriške skupnosti?

Kardinal Müller je dejal, da je graje vredno, da katoličani ne poznajo nauka Cerkve in da to pomanjkanje ne more opravičiti zahteve po prilagoditvi katoliškega nauka duhu sveta. Ali primanjkuje družinske pastorale?

Je manjkala. Velika odgovornost nas pastirjev je, če skrčimo vse na predzakonska predavanja. In vzgoja k

čustvenosti pri odraščajočih, pri mladih? Kateri dušni pastir še govori o čistosti? Kolikor mi je znano, je že leta popoln molk glede tega. Poglejmo glede spremljanja mladih zakoncev: vprašajmo se, ali smo resnično oznanili evangelij o zakonu, ali smo oznanili, kot je zahteval Kristus. In dalje, zakaj se ne vprašamo za razloge, da se mladi več ne poročajo? Niso vedno ekonomski razlogi, kakor se navadno zatrjuje. Govorim o položaju na zahodu. Če se primerja med mladimi, ki so se poročali pred tridesetimi leti, in tistimi danes, vidimo, da težave, ki so jih imeli pred tridesetimi ali štiridesetimi leti, niso bile manjše od današnjih. A takrat so načrtovali, imeli so upanje. Danes imajo strah in bodočnosti jih je strah; a če je izbira, ki zahteva upanje glede prihodnosti, je izbira za poroko. To so danes temeljna vprašanja. Vtis imam, da če bi se Jezus nepričakovano pojavil pri zboru duhovnikov, škofov in kardinalov, ki bi razpravljali o vseh težkih problemih zakona in družine, in bi ga vprašali, kot so to storili farizeji: »Učitelj, je zakon ločljiv ali neločljiv? Ali so primeri, ko po primerni pokori, ...? Mislim, da bi odgovoril enako kot farizejem: »Glejte na začetek.« Dejstvo je, da hočejo zdraviti simptome (znake bolezni), ne da bi se resno spoprijeli z boleznijo. Sinoda se ne more izogniti zavzetju stališča glede sledeče dileme: Ali je način, na kakršen se je razvilo oblikovanje (morfogeneza) zakona in družine pozitiven za osebe, za njihove odnose in za družbo ali pa ustvarja propad oseb, njihovih odnosov, kar bi moglo imeti strahotne posledice za celotno civilizacijo? Temu vprašanju se sinoda ne more izogniti. Cerkev teh dej-

stev (mladih, ki se ne poročajo; vpadljiv porast svobodnih zvez, uvajanje tako imenovanih istospolnih zvez v pravni red in še druge stvari) ne more priznati kot zgolj zgodovinske iztočnice, zgodovinske procese, s katerimi se mora seznaniti in se jim v bistvu prilagoditi. Ne. Janez Pavel II. piše v knjigi »Pred zlatarno«, da »ustvariti nekaj, kar odseva bit in absolutno ljubezen, je morda najbolj izredna stvar, ki obstaja. A živi se, ne da bi na to računali.« Ali mora tudi Cerkev prenehati čutiti dihanje večnosti v človeški ljubezni? Deus avertat - Bog nas tega obvaruj!

Govori se o možnosti pripustitve k evharistiji ločenih in ponovno poročenih. Ena od predlaganih rešitev kardinala Kasperja je, da je to možno po določenem obdobju pokore, ki privede do popolne sprave. Je to neizogibna nujnost ali je prilagoditev krščanskega nauka danim razmeram?

Kdor postavlja to hipotezo, vsaj do sedaj ni odgovoril na zelo preprosto vprašanje: kaj je s prvim sklenjenim in izvršenim zakonom? Če Cerkev pripusti nekoga k evharistiji, mora nekako izreči sodbo o zakonitosti druge zveze. To je logično. A kakor sem zastavil vprašanje, kaj je s prvim zakonom? Pravijo, da druga zveza ne more biti pravi drugi zakon ob upoštevanju dejstva, da bigamija (dvoženstvo) nasprotuje Gospodovi besedi. In prvi zakon? Je razvezan? Papeži so vedno učili, da papeževa moč ne sega na to področje; glede sklenjenega in izvršenega zakona papež nima nobenih pooblastil. Rešitev odpira vrata misli, da ostaja prvi zakon, a da je neka druga

oblika skupnega življenja, ki jo Cerkev pozakoni. Torej obstaja prakticanje človeške izvenzakonske spolnosti, ki jo Cerkev pojmuje kot nekaj zakonitega. Toda s tem se zanika temeljni steber cerkvenega nauka o spolnosti. Na tej točki se je treba vprašati: zakaj se ne bi dovolile svobodne zveze? In zakaj ne odnosi med istospolnimi? V globini je vprašanje preprosto: Kaj je s prvim zakonom? A nihče ne odgovori. Janez Pavel II. je dejal leta 2000 v nagovoru rimski Roti, da »je jasno, da je neraztegljivost oblasti rimskega papeža na sklenjene in izvršene zakone nauk cerkvenega učiteljstva, ki se ga je treba držati kot dokončnega, čeprav ni bil razglašen s slovesno definicijo.« Tehnična formulacija »držati se nauka kot dokončnega« hoče povedati, da o tem ni več dovoljeno razpravljati med teologi in ni dovoljen dvom med verniki.

Torej ni samo vprašanje prakse, ampak nauka?

Da, tukaj gre za nauk. Neizogibno. Lahko se govori, da ni tako, a je. Ne samo to. Vpeljuje se navada, ki že dolgo določa to predstavo ne samo v krščanskem ljudstvu: ne obstaja noben brezpogojno nerazvezljiv zakon. In to je gotovo zoper Gospodovo voljo. Glede tega ni nobenega dvoma.

Ali ne obstaja nevarnost, da gledajo na zakrament samo kot na neko vrsto disciplinsko oviro in ne kot na zdravilno sredstvo?

Res je, da je zakramentalna milost tudi zdravilna, a treba je videti, v kakšnem smislu. Milost zakramenta zakona ozdravlja, ker moža in ženo osvobaja

njune nesposobnosti, da bi se ljubila za vedno z vso polnostjo svojega bitja. To je zdravilo zakramenta zakona: sposobnost ljubiti se za vedno. Ozdravljati pomeni to, ne pa da bi nekoga nekoliko pomirili, a ta v resnici ostane bolan, ker je v osnovi še vedno nesposoben za dokončnost.

Nerazveznost zakona je dar, ki ga da Kristus možu in ženi, ki se poročita v njem. Je dar, ne najprej norma, ki je naložena. Ni ideal, h kateremu je treba težiti. Je božji dar in Bog se ne kesa svojih darov. Ni naključje, da je Jezus, ko je odgovarjal farizejem, utemeljil svoj revolucionarni odgovor na božjem dejanju. »To, kar je Bog združil«, pravi Jezus. Bog je tisti, ki združuje, drugače bi dokončnost ostala želja, ki je sicer naravna, a jo je nemogoče uresničiti. Bog sam podarja izpolnitev. Človek se more tudi odločiti, da ne uporablja te sposobnosti ljubiti dokončno in popolno. Katoliška teologija je ta vidik vere izrazila s pojmom zakonske vezi. Zakon, zakramentalno znamenje zakona, ustvari takoj med zakoncema vez, ki ni več odvisna od njune volje, ker je dar, ki jima ga je Bog dal. Te stvari se ne povedo mladim, ki se danes poročajo. In potem se čudimo, če se zgodijo določene stvari.

Zelo strastna debata se je razvila glede smisla usmiljenja. Kakšen pomen ima ta beseda?

Vzemimo odlomek o Jezusu in prešuštnici. Za ženo, ki je bila zasačena v dejanju prešuštva, je bila Mojzesova postava zelo jasna: morala bi biti kamenjana. Farizeji vprašajo Jezusa, kaj misli, z namenom, da bi ga privedli v svojo perspektivo. Če bi rekel, da naj jo

kamenjajo, bi takoj dejali: »Glej, on, ki oznanja usmiljenje, ki obedi z grešniki, ko pride trenutek, tudi on pravi, naj se jo kamenja.« Če bi dejal: »Ne smete jo kamenjati«, bi rekli: »Glejte, k čemu vodi usmiljenje, k uničenju postave in vsake pravne in moralne vezanosti.« To je tipična perspektiva kazuistične morale, ki te neizogibno privede v ulico, na koncu katere je dilema med osebo in postavo. Farizeji so poskušali privedi Jezusa v to ulico. Vendar Jezus popolnoma izstopi iz te perspektive in pove, da je prešuštvo veliko zlo, ki uniči resnico človeške osebe. In prav zato, ker je to veliko zlo, Jezus ne uniči osebe, ki jo je srečal, da bi to zlo odstranil, ampak jo ozdravi tega zla in pove, da naj več ne zapade v to zlo, ki ga predstavlja prešuštvo: »Tudi jaz te ne obsojam. Pojdi in ne greši več.«

To je usmiljenje, ki ga je zmožen samo Gospod. To je usmiljenje, ki ga Cerkev oznanja iz roda v rod. Cerkev mora povedati, kaj je zlo. Od Jezusa je prejela moč ozdravljanja, vendar pod istimi pogoji. Res je, da je odpuščanje vedno možno: možno je za morilca, tudi za prešuštnika. Obstajala je težava, ki so jo verniki povzročali Avguštinu: odpusti se umor, a kljub temu žrtev ne oživi. Zakaj ne odpustiti ločitvi, temu življenjskemu stanu, novemu zakonu, tudi če »ponovno oživetje« prvega ni več mogoče? Stvar je popolnoma drugačna. Pri umoru se odpusti osebi, ki je sovražila drugo osebo in se zahteva glede tega kesanje. V globini se Cerkev ne žalosti, ker se je končalo fizično življenje, ampak ker je v srcu človeka bilo takšno sovraštvo, da je privedlo vse do uboja fizične osebe. Cerkev pravi, to je zlo. Moraš

se tega pokesati in ti bo odpuščeno. V primeru ločitve in ponovne poroke, pa Cerkev pravi: »To je zlo: zavrnitev božjega daru, hotena zlomitev vezi, ki jo je postavil sam Gospod.« Cerkev odpusti, a pod pogojem, da se človek tega kesa. A kesanje v tem primeru pomeni vrnitev k prvemu zakonu. Govorijo, da to pogosto ni mogoče. Gotovo obstajajo take okoliščine, a v tem primeru je oseba v stanju življenja, ki je objektivno nasprotno božjemu daru. Spodbuda o družini (»Familiaris consortio«) to izrečno pove. Razlog, zaradi katerega Cerkev ne dopušča ponovno poročenih ločencev k evharistiji, ni v tem, da bi predpostavljala, da so vsi v smrtnem grehu, ki živijo v tem stanju. Subjektivna stanja teh oseb pozna Gospod, ki vidi v globino srca. Tudi sv. Pavel pravi, da »naj ne sodimo pred časom«. Pač pa ne pripušča, in to je zapisano v »Familiaris consortio«, »kajti njihovo življenjsko stanje in življenjski položaj sta v objektivnem protislovju s tisto ljubezensko zvezo med Kristusom in Cerkvijo, ki jo evharistija napravlja vidno in navzočo« (FC 84). Usmiljenje Cerkve je usmiljenje Jezusa, usmiljenje, ki pove, da je skvarjeno dostojanstvo ženina, zavrnitev božjega daru. Usmiljenje ne pravi: »Potrpjenje, pomagajmo, kolikor moremo.« To je toleranca, ki je bistveno različna od usmiljenja. Toleranca pusti stvari take, kot so. Usmiljenje je božja moč, ki rešuje iz stanja nepravčnosti.

Ne gre torej za preprost popravek?

Ne gre za popravek, nekaj takega bi bilo nevredno Gospoda. Za uresničitev popravkov zadostujejo ljudje. Tu gre za preoroditev človeške osebe, in to je

sposoben storiti samo Bog in v njegovem imenu Cerkev. Sv. Tomaž pravi, da je opravičenje enega grešnika večje delo kot stvarjenje sveta. Ko nastopi opravičenje grešnika, se zgodi nekaj, kar je večje od veselja. Dejanje, ki se morda zgodi v spovednici po ponižnem, ubogem duhovniku. A tam se zgodi dejanje, ki je večje od stvarjenja sveta. Usmiljenja ne smemo skrčiti na popravek ali ga zamenjati s toleranco. To ni pravično do Gospodovega dela.

Ena od najbolj navajanih trditev tistih, ki upajo na odprtost Cerkve do oseb, ki živijo v tako imenovanih neurejenih položajih, je ta, da je vera ena, a način njenega izvajanja v posameznih okoliščinah se mora prilagoditi časom, kar je Cerkev vedno delala. Kaj mislite glede tega?

Ali naj se Cerkev omeji, da bi šla tja, kamor jo vodijo zgodovinski procesi, kakor da bi bili naravne iztočnice? Ali je v tem oznanjevanje evangelija? Ne verjamem, kajti v nasprotnem primeru se sprašujem, kako naj se reši človeka. Naj povem dogodek. Neka žena, ki jo je mož že mlado zapustil, mi je rekla, da živi v čistosti, a to je strašno naporno. Kajti, rekla mi je, »nisem redovnica, ampak normalna žena.« A rekla mi je, da ne bi mogla živeti brez evharistije. Torej tudi teža čistosti postane lahka, ker misli na evharistijo. Drugi primer. Gospo s štirimi otroki je zapustil mož po dvajsetih letih zakona. Gospa mi reče, da je v tistem trenutku razumela, da mora ljubiti moža na križu, »kakor je Jezus storil z menoj«. Zakaj se ne govori o teh čudežih božje

milosti? Ali ti dve ženi nista prilagojeni časom? Gotovo, da se nista prilagodili času. Rečem Vam, da sem bil v teh tednih razpravljanj razočaran nad molkom glede veličine žen in mož, ki jih je sozakonec zapustil, a so ostali zvesti. Prav ima prof. Grygiel, ko piše, da Jezusa ne zanima dosti, kaj ljudje mislijo o njem. Zanima ga, kaj mislijo njegovi apostoli. Koliko župnikov in škofov bi moglo pričevati o dogodkih junaške zvestobe. Po nekajletnem bivanju tu v Bologni sem se hotel srečati s ponovno poročenimi ločenci. Bilo je nad tristo parov. Skupaj smo bili celo nedeljsko popoldne. Na koncu mi jih je več reklo, da so razumeli, da je Cerkev resnično mati, ko onemogoča prejem evharistije. S tem, ko ne morejo prejeti evharistije, so razumeli, kako nekaj velikega je krščanski zakon in kako lep je evangelij o zakonu.

Vedno bolj poudarjajo temo o odnosu med spovednikom in spovedancem; tudi kot možno rešitev za trpljenje tistih, ki so doživeli polom lastnega življenjskega načrta. Kaj Vi mislite?

Izročilo Cerkve je vedno razlikovalo – razlikovalo, ne pa ločevalo – med nalogo poučevanja in spovedovanja. Če uporabimo podobo, moremo reči, da je vedno razlikovalo med prižnico in spovednico. Razlikovanje, ki ne pomeni dvojnosti. Ko Cerkev govori o zakonu s prižnice, pričuje za resnico, ki ni najprej norma (predpis), ideal, h kateremu naj se teži. V tem trenutku z ljubeznivostjo vstopi spovednik, ki reče spovedancu: »Kar si slišal s prižnice, je tvoja resnica, ki se nanaša na tvojo ranjeno in krhko

svobodo.« Spovednik vodi spovedanca po poti naproti polnosti njegove dobri ne. Odnos med prižnico in spovednico ni odnos med univerzalnostjo (vesoljnostjo) in posameznim. To so mislili kazuisti, še posebno v 17. stoletju. Spričo človekove drame ni naloga spovednika, da bi se skliceval na logiko prehoda iz splošnega na posamezno. Drama človeka ne obstaja v prehodu iz splošnega na posamezno. Obstaja v odnosu med resnico njegove osebe in njegovo svobodo. To je srce človekove drame, ker morem s svojo svobodo zanikati to, kar sem spoznal z razumom. Vidim dobro in mu pritrdim in potem delam hudo. To je drama. Spovednik vstopi v to dramo, ne v mehanizem splošno-posamezno. Če bi to delal, bi neizogibno padel v hinavščino in bi ga to privedlo do tega, da bi rekel: »Dobro, to je splošen zakon, a ker se nahajaš v teh okoliščinah, zakon postane vprašljiv. Hinavsko, spovednik bi torej že razglasil drugo postavbo poleg tiste, ki se razglaša na prižnici. To je hinavščina! Gorje, če ne bi spovednik nikoli spomnil osebe, ki je pred njim, da smo na poti. Tedaj bi tvegala, da v imenu evangelija usmiljenja uniči evangelij usmiljenja. V tej točki je Pascal prav videl v svojih »Lettres provinciales«, čeprav so ta v drugih pogledih globoko krivična. Na koncu bi se človek mogel prepričati, da ni bolan, torej ne potrebuje Jezusa Kristusa. Eden od učiteljev, božji služabnik p. Cappello, veliki profesor kanonskega prava, je dejal, da ko vstopimo v spovednico, ni potrebno slediti nauku teologov, pač pa zgledu svetnikov.

P. Andrej Pirš FSO

Predlogi kardinala Walterja Kasperja glede obhajila civilno poročenih ločencev so zgrešeni

Na izredni sinodi o družini oktobra 2014 so mnogi udeleženci zelo krepko ugovarjali usmeritvam, ki jih je nakazal kardinal Walter Kasper na konzistoriju konec februarja, nekaj mesecev pred začetkom izredne sinode.

Če človek pazljivo bere Kasperjev prispevek, ki je izšel tudi v slovenskem prevodu, mora odkrito priznati, da so nekateri deli njegovega govora zelo lepi in tudi pravilni. Ne moremo pa tega trditi o njegovem razmišljanju o možnosti prejemanja obhajila cerkveno poročenih, ki so se ločili in nato civilno poročili. Če natančno preberemo knjigo »Ostati v Kristusovi resnici: zakon in obhajilo v katoliški Cerkvi«, ki je v nemškem prevodu izšla tik pred začetkom izredne sinode (»In der Wahrheit Christi bleiben«: Ehe und Kommunion in der katholischen Kirche, Herausgeben von Robert Dodaro OSA, Echter Verlag, 2014, 244 strani), zelo jasno vidimo, da je kardinal Kasper popolnoma zgrešil s svojim zavzemanjem za prejemanje zakramentalnega obhajila cerkveno poročenim, ločenim in ponovno civilno poročenim. V omenjeni knjigi avguštinec p. Robert Dodaro, nadškof jezuit Cyril Vasil, prefekt kongregacije za nauk vere kardinal Ludwig Müller, bolognjanski kardinal Carlo Caffarra, kardinal Walter Brandmüller, kardinal Raymond Leo Burke in še nekateri z

argumenti krepko zavrnejo neznanstveno in zavajajoče Kasperjevo razmišljanje. Analizi Kasperjevih trditev je posvečena tudi celotna tretja številka revije Forum Katholische Theologie v letu 2014, kjer je še posebno temeljit prispevek skupine ameriških dominikancev (J. Corbett, A. Hofer, P. J. Keller, D. Jangevin, D. Legge, T. Petri, T. J. White). Zelo dobro prikazeta problematičnost Kasperjevih trditev tudi zakonca Norbert in Renate Martin s člankom v isti reviji.

Kasperjeve trditve niso nove

S problemom cerkveno poročenih, ločenih in nato civilno poročenih se je Walter Kasper ukvarjal že kot teološki profesor in glede tega izdal tudi posebno knjigo že leta 1977, v kateri zagovarja praktično iste stvari, kot jih je nakazal v nagovoru na konzistoriju februarja 2014. Ves čas zagovarja tezo, da splošno načelo o nerazveznosti zakona velja, tudi splošni prejem obhajila za civilno poročene ločence zavrača, a že leta 1977 dopušča izjeme pod tremi pogoji: 1. Če se je taka oseba pokesala in po svojih močeh skušala popraviti krivdo; 2. Če se je na vse načine poskušalo priti do sprave v prvem zakonu; 3. Če je drugi zakon postal moralno obvezujoča vez in bi ne bila možna ločitev brez novih krivic.

Kot škof škofije Rottengurg-Stuttgart je skupaj s škofoma Saierjem iz Freiburga in škofom Lehmanom iz Mainza 10. 7. 1993 napisal pastirsko pismo, v katerem ponavlja trditve iz leta 1977 in pri tem trdi, da Cerkev ne sme iti niti po poti rigorizma (zanj in za druga dva škofa je rigorizem uradna cerkvena praksa) niti po poti laksizma. Kongregacija za nauk vere je te predloge leta 1994 zavrnila na ravni celotne Cerkve. Kljub tej zavrnitvi je v svojem nagovoru februarja 2014 ponavljal iste trditve kot leta 1977 in leta 1993. Kasperjeva trditev se torej glasi: Splošno načelo velja, obstajajo pa izjeme. Glede prvega mu seveda pritrdimo, glede drugega pa se moti. Ne vidi, da v primeru izjem tudi splošno načelo ne velja več.

Neupoštevanje dejstev in izjav cerkvenega učiteljstva

Avtorji, ki so v omenjeni knjigi in navedenih člankih preverjali Kasperjeve trditve, prepričljivo pokažejo, da Kasper napačno umeva svetopisemska mesta, ki govorijo o tej problematiki, enostransko razlaga izročilo, določila cerkvenega učiteljstva pa prezre. Prav tako ne vidi vprašljivosti in napačnosti pravoslavne prakse, ki dopuščajo na splošno ponovno cerkveno poroko v primeru prešuštva, ne da bi se vprašali, ali je zakon zaradi kakšnih drugih utemeljenih razlogov ničen ali ne. Še posebno neokusno deluje, ko se Kasper sklicuje na nekaj vrstic, ki jih je zapisal Joseph Ratzinger kot profesor leta 1972 (v zbranih spisih pa tudi to izpustil).

Kasper ima neko čudno logiko. Trdi, da načelo neločljivosti zakramentalnega zakona velja, hkrati pa hoče v določenih okoliščinah in pod določenimi pogoji izjeme od tega pravila. Ali ni tu v ozadju teorija situacijske etike, ki jo je Cerkev obsodila? To je ista logika, s katero so države legalizirale splav in poskušajo sedaj tudi evtanazijo. Najprej izbojujejo izjeme, ki pa sčasoma postanejo pravilo. Ko se je uveljavil splav, ko se uveljavlja evtanazija, začnejo redno v začetku postavljene omejitve vedno bolj popuščati in sčasoma je dovoljeno praktično vse. V Nemčiji pa glede obhajila poročenih ločenih že sedaj marsikje ne poznajo nobenih meja in tudi ne čakajo na odločitev sinode. Čakajo samo, da sinoda potrdi njihovo zgrešeno prakso. Tam že sedaj v veliko primerov vsi vprek hodijo k

obhajilu. Kasper skuša sedaj to njihovo početje legalizirati in tako onemogočiti spreobrnjenje na tem področju.

Ne gre za disciplinarno, ampak doktrinalno zadevo

Problematiko razvezanih, ki so se ponovno poročili, obravnava 84. člen apostolske spodbude o družini (Familiaris consortio), ki navede kot osnovni razlog, zakaj taki ne morejo prejeti zakramentalnega obhajila: »Ni jih mogoče pripuščati (k svetemu obhajilu), kajti njihovo življenjsko stanje in življenjski položaj sta v objektivnem nasprotju s tisto ljubezensko zvezo med Kristusom in Cerkvijo, ki jo evharistija napravlja vidno in navzočo.« To ni disciplinarna niti pastoralna, pač pa doktrinalna utemeljitev, kakor zatrjuje Ratzinger kot prefekt kongregacije za nauk vere. To pomeni, da tega ne more nihče spremeniti: ne sinoda, ne papež, ne koncil.

Kasper pravi, da če je mogoče odpustiti ubijalcu, zakaj ne bi bilo mogoče prešuštniku. Ne vidi bistvene razlike. Če prešuštnik še vedno živi v stanju prešuštva, je to stanje razlog, da ne more prejeti ne odveze in ne zakramentalnega obhajila. Izjema je seveda le tedaj, če taka dva človeka živita zdržno. To izjemo pa katoliška moralka že dolgo pozna in jo potrjuje tudi Janez Pavel II.

Tudi v Sloveniji ta problematika že dolgo ni nova. Ohranjen je del korespondence med prof. Antonom Strletom in koprskim škofom Jenkom. Ko je bil prof. Strle član mednarodne

teološke komisije, ga je škof Jenko prosil, naj v Rimu vpraša, ali se bo glede prepovedi obhajila ločenim, ki so se ponovno poročili, res kaj spremenila, kakor so to tedaj nekateri katoliški duhovniki pisali tudi v Sloveniji. Prof. Strle je v Rimu glede tega govoril s kardinalom Šeperjem, ki je bil prefekt kongregacije za nauk vere. Prof. Strle je koprskemu škofu Jenku pisal 7. 11. 1975: »Ko sem mu (kardinalu Šeperju) stvar omenil, sem videl, da ne misli na kako spremembo v tem pogledu. Rekel je nekako tako: Če se mož enkrat pregreši zoper zakon, pravimo temu prešuštvo. Če pa bi se to vleklo vse leto in več, bi rekli, da je to v redu ...« Kardinal Šeper je dobro sklepal: Če nekdo prešuštvuje, je to greh. In če to stanje prešuštvovanja traja daljši čas, kako naj to naenkrat postane dejanje brez greha ali celo krepost? Cerkev tukaj ne bo nič spremenila, ker ne more tega spremeniti. Odgovor je bil zelo jasan in velja tudi danes.

Kardinal Kasper žal ne vidi razlike med duhovnim in zakramentalnim obhajilom. Zakramentalno lahko prejmejo zakonci, ki imajo urejen zakon, in taki, ki živijo po ločitvi samsko, v izjemnih primerih tudi taki ločenci, ki živijo v čistosti skupaj z drugim. Namen duhovnega obhajila pri civilno poročenih ločenih pa je, da bi izprosili milost, da bi se ločili ali, če to res ni mogoče, prejeli milost za vzdržno življenje, skratka, da bi s spreobrnjenjem prišli v stanje, ko je možno tudi zakramentalno obhajilo.

Kasper se sklicuje na razvoj ravnanja Cerkve. Pravilno nakaže nekatere premike poudarkov v pri-

merjanju med zakonikom iz leta 1917 in Familiaris consortio iz leta 1981. Napačno pa nakazuje možno rešitev za prihodnost, saj njegovih predlogov ni mogoče uskladiti s pogoji za legitimni razvoj, ki jih je npr. razvil kardinal J. H. Newman v svoji knjigi Razvoj krščanskega nauka (ohranitev tipa, stalnost načel, možnost asimilacije ...).

Kasper je znan po svojem poučanju božjega usmiljenja. Glede tega ima mnoge zelo lepe misli. Šibek pa je v povezovanju božjega usmiljenja z božjo pravičnostjo, zlasti glede zadoščevanja mi ni znano, da bi pri njem le-to imelo ustrezno mesto. Zdi se, da ta enostranska podoba Boga precej prispeva k utemeljevanju njegovih trditev.

Vprašanje ugotavljanja ničnosti zakona

Kardinal Kasper predlaga na področju ugotavljanja ničnosti zakona poleg sodne poti tudi izvensodno pot, ko naj bi od škofa imenovan duhovnik (npr. generalni vikar) brez vsakega postopka ugotavljal ničnost zakona. Vidi se, da bi rad odpravil tudi drugostopenjsko sodbo. Kardinal Burke upravičeno ugovarja temu in na osnovi izkušenj v ZDA svari, da vodi to v veliko nevarnost, da bi bili za nične razglašeni tudi veljavni zakoni. Gotovo je potrebno pospešiti postopke, kolikor je le mogoče. A hkrati je potrebno paziti, da se razglasijo za nične samo tisti zakoni, ki so res nični.

Ne gre za majhne stvari. Če se uveljavijo Kasperjeve želje, pade neločljivost zakramenta zakona. Pri

pravoslavnih, še bolj pa pri anglikancih in protestantih, je vse to dovoljeno. Ali je tam zaradi tega stanje boljše? Ponovo pa je treba reči, da ima Kasper mnoga zelo lepa mesta, nekatera naravnost čudovita. Veliko medu, a v njem je tudi skrbno skrit strup. Tudi tega ne smemo spregledati.

Kje so resnični problemi?

Problem mnogih zakoncev in družin danes je vdor sekulariziranega mišljenja in življenja. Celo med tistimi, ki so cerkveno poročeni, najdemo zelo malo takih, kjer bi vsi člani družine skupaj molili, redno prejeli zakramente, se trudili za normalno krščansko življenje. Prva in osnovna naloga je pokristjaniti te zakonske pare, te družine. Drugi problem pa je priprava na zakon. V kakšni notranji naravnosti se danes poročajo? Vsekakor bi bilo pripravo na zakon potrebno bolj poglobiti in si vzeti več časa in moči za vsak par posebej. Mislim, da rešitev ni v tej smeri, da bi v nedogled samo popuščali, pač pa v tem, da se trudimo za uresničevanje tega, kar nam podaja Katekizem katoliške Cerkve.

**Verjemite mi,
vaša edinost nosi v sebi
obljubo mogočnega in
mnogoterega blagoslova,
tako za vas, kot za otroke,
ki vam jih je Bog podaril.**
(mati Julija Verhaeghe)

Cerkveno učiteljstvo o prejemanju obhajila cerkveno poročenih, ločenih in ponovno civilno poročenih

Kar nekaj cerkvenih dokumentov govori o problematiki prejemanja obhajila cerkveno poročenih, ločenih in ponovno poročenih. Vsaj nekatere najpomembnejše si pogledajmo.

1. Apostolsko pismo o družini (**Familiaris consortio**) (22. 11. 1981). Glavni relator te sinode je bil kardinal Joseph Ratzinger. V členu 84 govori o razvezanih, ki so se ponovno poročili: **»Cerkev potrjuje svojo prakso, oprto na Sveto pismo, da namreč tistih, ki so bili razvezani in nato ponovno poročeni, ne pripušča k evharističnemu obedu, se pravi k svetemu obhajilu.** Ni jih mogoče pripuščati, kajti njihovo življenjsko stanje in življenjski položaj sta v objektivnem protislovju s tisto ljubezensko zvezo med Kristusom in Cerkvijo, ki jo evharistija napravlja vidno in navzočo. Razen tega obstaja še poseben pastoralni razlog: **če bi take ljudi pripuščali k svetemu obhajilu, bi to vernike zavajalo v zmote in zmedenost glede cerkvenega nauka o nerazveznosti zakona.**« Seveda taki tudi ne morejo dobiti odveze pri sv. spovedi. To sledi iz nadaljevanja: **»Spravo v zakramentu pokore, ki odpira pot k evharističnemu zakramentu, je mogoče podeliti samo tistim, ki obžalujejo prekršitev znamenja zaveze s Kristusom in zvestobo do njega ter so odkritosrčno pripravljeni živeti ... povsem zdržno.**« In še to je možno

samo iz zelo resnih razlogov, npr. zaradi vzgoje otrok. »Cerkev trdno upa, da morejo tudi tisti, ki so se oddaljili od Gospodove zapovedi in še žive v takem stanju, doseči od Boga **milost spreobrnjenja, če vztrajajo v molitvi, pokori in ljubezni.**«

2. **Katekizem katoliške Cerkve** (1992). V členu 1650 je rečeno: »Številni so danes v mnogih deželah katoličani, ki se zatečejo k razporoki po civilnih postavah in civilno sklenejo novo zvezo. **Cerkev** v zvestobi do besede Jezusa Kristusa (»Kdor se loči od svoje žene in se oženi z drugo, prešuštvuje z njo in če se ona loči od svojega moža in se omoži z drugim, prešuštvuje«: Mr 10,11-12) **trdi, da take zveze ne more priznati za veljavno, če je bil prvi zakon veljaven. Če sta se ločena civilno ponovno poročila, sta v položaju, ki objektivno nasprotuje božji postavi. Od tedaj naprej ne moreta pristopati k svetemu obhajilu, in sicer tako dolgo, dokler traja ta položaj.** Iz istega razloga **ne moreta izvrševati nekaterih cerkvenih odgovornosti.** Spravo v zakramentu pokore je mogoče podeliti le tistim, ki so se pokesali, ker so prekršili zname-

nje zaveze in zvestobe Kristusu, in so se obvezali živeti povsem čisto.«

3. **Kongregacija za nauk vere** katoliškim škofom o prejemu obhajila ponovno poročenim vernikom (14. 9. 1994 – v mednarodnem letu družine). Pismo škofom je napisal kardinal Joseph Ratzinger, sv. Janez Pavel II. pa ga je potrdil in ukazal objaviti. V tem pismu je Ratzinger reagiral na zmotno prakso nekaterih nemških škofov, med katerimi je bil tudi kasnejši kardinal Walter Kasper. V tem pismu so označene kot nesprejemljive iste trditve, ki jih je kardinal Walter Kasper kardinalom na konzistoriju od 20. do 21. februarja 2014 nakazoval za možnost obhajila cerkveno poročenih, ločenih in ponovno civilno poročenih: **»Če jih je zakonski drug povsem neupravičeno zapusti; ali če bi bili prepričani o neveljavnosti prejšnjega zakona, pa tega ne bi mogli dokazati; ali če so že prehodili daljšo pot spreobrnitve in pokore; ali če iz npravno neoporečnih nagibov ne bi mogli zadostiti obveznosti ločitve«** (gl. slovenski prevod v CSS 1994, str. 201-203). Ratzinger kot prefekt kongregacije za nauk vere jasno pove: **»Če so ločenci civilno znova poročeni, živijo v stanju, ki objektivno nasprotuje božjemu zakonu. Zato ne smejo prejeti obhajila, dokler takšno stanje traja.**« V istem dokumentu je tudi rečeno: **»Ni mogoče te obvezujoče predložene prakse na osnovi različnih okoliščin spremeniti.**« Pastoralna je dolžna z vso zavzetostjo ponuditi takšno pomoč, ki temelji hkrati na resnici in ljubezni.

4. **Kongregacija za nauk vere** je leta 1998 izdala celo posebno knjižico z dokumenti, komentarji in študijami o pastoralni ponovno poročenih ločencev. **Kardinal Ratzinger** je napisal uvod, v katerem bistvene elemente cerkvenega nauka glede te problematike strne v osem trditev. Vsaki trditvi sledi ustrezen komentar. Tu navajam vsebino teh trditev, komentar v glavnem izpustim: 1. **Ponovno poročeni ločeni se nahajajo v stanju, ki objektivno nasprotuje nerazveznosti zakona.** 2. **Verniki, ki so se ločili in nato civilno poročili, ostajajo člani božjega ljudstva in morajo izkušati Kristusovo ljubezen in materinsko bližino Cerkve.** 3. **Kot krščeni so verniki, ki so ločeni in nato civilno poročeni, poklicani, da se aktivno udeležujejo v življenju Cerkve v meri skladnosti (dopustnosti) z njihovim objektivnim stanjem.** 4. **Zaradi svojega objektivnega položaja verniki, ki so ločeni in ponovno civilno poročeni, ne morejo biti pripuščeni k svetemu obhajilu in tudi na lastno pobudo ne morejo pristopiti k Gospodovi mizi. Ratzinger pravi, da to pravilo ni zgolj disciplinarne narave. Izha-**

ja iz objektivnega položaja in zato tega pravila ni mogoče spremeniti.

Ne gre za nobeno diskriminacijo, pač pa za spoštovanje objektivnega od Boga danega reda. Če ločeni, ki so se civilno poročili, spoštujejo in notranje sprejmejo to dejstvo, da ne morejo prejemati obhajila, s tem pričujejo za nerazveznost zakona, hkrati pa je to tudi stalna spodbuda in pomoč, da jih vest opominja k potrebnemu spreobrnjenju. Raztinger meni, da je treba danes bolj jasno povedati, da je prepovedano prejetje obhajila tudi drugim, ne le ponovno poročenim ločenim, ki so v stanju, ko ne morejo prejeti vrednega in rodovitnega obhajila. Če bi bilo to bolj jasno povedano, bi tudi ločeni in ponovno civilno poročeni lažje sprejeli svoj položaj. 5. **Zaradi objektivnega položaja vernikov, ki so ločeni in ponovno civilno poročeni, ti ne morejo »izvrševati nekaterih cerkvenih odgovornosti« (KKC 1650).** 6. **Če se ločeni in ponovno poročeni razidejo ali živijo kot brat in sestra, morejo prejemati zakramente.** 7. **Verniki, ki so ločeni in ponovno poročeni, in so subjektivno prepričani glede neveljavnosti svojega predhodnega zakona, morajo svoj položaj urediti tudi na zunanem področju.** 8. **Verniki, ki so ločeni in ponovno poročeni, ne morejo nikoli izgubiti**

upanja glede dosege odrešenja, »če vztrajajo v molitvi, pokori in ljubezni« (prim. FC 84, 8).

5. Posinodalna apostolska spodbuda **Evharistija, zakrament ljubezni (Sacramentum Caritatis)** (22. 2. 2007). V členu 29 papež piše: **»Škofovska sinoda je potrdila prakso katoliške Cerkve, utemeljeno na Svetem pismu (prim. Mr 10,2-12), ki ne dopušča prejema zakramentov ločenim in vnovič poročenim,** kajti njihov položaj in način življenja objektivno nasprotujeta tisti edinosti v ljubezni med Kristusom in Cerkvijo, ki je značilna in udejanjena v evharistiji.«

6. Na pastoralnem obisku v Milanu ob 7. svetovnem srečanju družin, se je papež Benedikt XVI. v soboto, 2. junija 2012, srečal z družinami, ki so mu zastavile različna vprašanja, na katera je odgovarjal. Eno od vprašanj se je dotikalo tudi prejetja obhajila ločenim in civilno poročenim. Papež je v odgovoru pojasnjeval, kako naj takim ljudem pomagamo in v kakšnem duhu naj prizadeti sprejmejo ter živijo dejstvo, da ne morejo prejemati obhajila.

Od vseh trditev je najpomembnejša ta, da ne gre za disciplinarno odredbo, ampak za doktrinalno in jo zato nihče nima pravice spreminjati: ne sinoda, ne papež, ne koncil.

Bodite veseli, da ste starši ali da boste lahko postali starši; kljub vsem težavam ni nič lepšega kot to.

In poleg tega nismo sami – z nami starši je Bog!

mati Hedvik Kronsteiner

p. Jože Pucelj

Umetna oploditev

Poleti 1978 je ves svet pritegnila novica, da je bila v Angliji rojena Louise Brown, prvi »otrok iz epruvete«. Mnogi se navdušujejo na takšno »zdravniško pomočjo« parom, ki bi sicer ne mogli imeti otrok. Za boljše razumevanje naj povemo, da pri oplojevanju v epruveti ločimo homologno oploditev z jajčeci in semenčicami zakonskega para in heterologno oploditev, kjer darovalci niso zakonci.

Homologna oploditev

Nekateri zmotno mislijo, da pri takem oplojevanju z etičnega vidika ni nobenih zadržkov. Nasprotno, celo znamenje velike človečnosti naj bi bilo, pomagati paru, ki trpi, ker ne more v polnosti uresničiti svoje ljubezni. Znanost naj bi človeku pomagala odpraviti naravne pomanjkljivosti.

Vedeti moramo, da se pri takem oplojevanju uporabljata dva načina. Po prvem oplodijo več jajčec in najbolj uspelo prenesejo v ženino maternico, druga pa zamrznejo, da bi jih lahko ponudili kakšnemu drugemu paru, oziroma jih uporabijo za poizkuse ali pa kot surovino npr. za kozmetična sredstva. Če se zavedamo, da je oplojeno jajčece že človek, ki ga nihče nima pravice uporabiti kot sredstvo, bomo tak postopek odločno zavrnil.

Obstaja še en način oploditve v epruveti. Oplodijo le eno jajčece oziroma vsa oplojena jajčeca vnesejo v ženino maternico. Čeprav v tem primeru ne pride do zlorabe, tudi ta način ni npravno dopusten iz dveh razlogov: oploditev v epruveti ločuje dejanje

spočetja in dejanja medsebojne podaritve. Ker je otrok oseba, ga ne smemo nikdar ponižati na stopnjo potrošniškega predmeta, ki bi ga starši »naročili« in bi ga sodobna tehnika izdelala po naročilu. Otroci so za zakonce dar, ki jih hkrati obvezuje, ne pa sredstvo za potešitev njihovih potreb in želja.

Mnogi znanstveniki opozarjajo na možne hude duševne posledice bodočih otrok, ki so bili spočeti v epruveti. Za zdaj ni zagotovila, da se posledice ne bodo pokazale kasneje.

Heterogena oploditev

S heterogeno oploditvijo omogočimo nosečnost ženi, če je mož neploden, če je pri ženi moteno dozorevanje jajčec ali če ima eden ali drugi kako bolezen in se upravičeno boji, da bi se prenesla na potomstvo.

Pri tej oploditvi nastanejo lahko duševni problemi pri otroku, ko zve, da ima drugega biološkega očeta ali mamo. Želja, da bi spoznal pravega očeta ali mamo, lahko ovira pristranske stike s starši. Prav tako pa se lahko od otroka oddalji zakonec, ki ni njegov

»biološki« roditelj, še zlasti, če mu so zakonec da čutiti njegovo »biološko nesposobnost«.

Semenske banke

V mnogih deželah so odprli semenske banke, ki hranijo zamrznjene semenčice v tekočem dušiku. V kartoteki so označene važne lastnosti darovalcev, kot barva las, oči, ipd., da bodoči starši lahko izbirajo. V Združenih državah Amerike se je razvila že prava trgovina s semenčicami.

Nadomestne matere

V primeru, da žena ni sposobna vzdržati nosečnosti, oplojeno jajčece vsadijo v maternico nadomestne matere, ki otroka donosi in rodi. Materinstvo izgubi s tem svojo osebnostno razsežnost in postaja vse bolj skomercializirano. Zgodilo se je že, da nadomestna mati ni hotela izročiti otroka ženi, namesto katere ga je nosila, ker se je nanj v nosečnosti navezala.

Pri umetni oploditvi je teoretično možnih pet staršev: darovalec semenčic in drugi moški, ki bi za otroka skrbel, darovalka jajčeca, nadomestna mati in končno ženska, ki otroka vzame k sebi in ga vzgaja. Materinstvo in očetovstvo tukaj nista več enoznačna pojma.

Kloniranje

Pri kloniranju govorijo strokovnjaki o »fotokopiranju« človeškega bitja, s čimer želijo poudariti, da ne gre za izviren osebek. Seveda tudi genetsko

istovetni ljudje niso popolnoma enaki, kar kažejo enojajčni dvojčki. Človeka ne določa le njegova dedna zasnova, ampak so tu še vplivi okolja in vzgoje ter svobodna volja. Zaenkrat kloniranje človeka še ni možno. Vendar je treba vnaprej povedati, da dovoliti kloniranje človeka pomeni dati legitimnost sprevrženi človeški reproduktivni tehniki, ki tepta človeško dostojanstvo in gradi »kulturo smrti«.

Cerkev kloniranje zavrača. Enako meni, da so »tehnike, ki s posegom osebe, tuje zakoncema (dajanje semen ali jajčeca, posojilo maternice) izzovejo razdružitev starševstva, zelo nenaravne. Te tehnike (umetna heterogena osemenitev ali oploditev) kršijo otrokovo pravico, da se rodi očetu in materi, ki ju pozna in sta povezana z zakonom. Take tehnike so izdajstvo nad 'izključno pravico, ki jo imata, da postaneta oče in mati samo drug prek drugega'« (KKC 2376).

Katekizem poudarja, »da otrok ni nekaj dolgovanega, ampak je dar ..., ima resnične pravice: pravico, da je sad svojevrstnega dejanja zakonske ljubezni svojih staršev in ima tudi pravico biti spoštovan kot oseba že od prvega trenutka svojega spočetja« (KKC 2378).

Anton Strle

Krščanska družina – celica božjega kraljestva

1. Koncil pravi o krščanski družini, ki je posvečena po zakramentu sv. zakona, da je »odlična šola za apostolat krščanskih laikov, kjer krščanska vernost prežema ves način življenja in ga vsak dan bolj preoblikuje« (C 35,3). Družina je namreč prva, osnovna celica božjega kraljestva na zemlji. Tu se otroci vzgajajo »po veri, ki so jo prejeli pri krstu« (KV 3,1); že od prvega detinstva se učijo spoznavati Boga kot 'vrhovno oblast', ga ljubiti in ubogati kot najvišjega 'Gospoda', kot skrbnega in dobrega Očeta, kateremu vse dolgujemo. Že v Mojzesovi postavi je poudarjena ta najosnovnejša dolžnost družinskih poglavarjev; potem ko ta postava razglasi prvo zapoved: »Ljubi Gospoda, svojega Boga z vsem srcem in vso dušo in vso

močjo!« takoj dostavi: »Te besede, ki ti jih danes zapovedujem, naj bodo v tvojem srcu. Zabičuj jih svojim otrokom ter govori o njih, ko bivaš v svoji hiši ali ko hodiš po potu ... Napiši jih na hišne podboje in na vrata« (5 Mz 6,5-9). Kadar družinsko življenje temelji na veri v Boga, na ljubezni do njega in na izpolnjevanju njegove postave, kadar te kreposti urejejo medsebojno razmerje med zakoncema, kakor tudi med starši in otroki, ter usmerjajo vzgojo otrok, tedaj je družina zares »božje kraljestvo«, kjer ima Bog prvo mesto v ljubezni, v službi in pokorščini. Če je pobožen Izraelec čutil, da je njegova prva dolžnost uporabiti vsa sredstva in vsako priložnost, da otroke spomni na ta važna verska načela, koliko bolj morajo tu čutiti in

delati krščanski starši. Zakrament sv. zakona jim podeli posebno milost, po kateri morejo vzgajati otroke v veri in pobožnosti ter jih poučevati v tem, kar zadeva Boga. Na ta način starši sejejo v srca svojih otrok »besedo kraljestva« in ta bo ob svojem času rodila sad. Če bo vera, ki jo je otrok sprejel v družini, pozneje v viharjih življenja doživela kak pretres in na videz morda celo ugasnila, bo lažje vzcvetela ravno zato, ker je bila že v detinski dobi vcepljena v dušo (Prij. 148).

2. V družini »imata zakonca svoj posebni poklic; tega namreč, da bi bila drug drugemu in otrokom priči vere in Kristusove ljubezni« (C 35,3). Starši so otrokom prve evangeljske priče: z medsebojno ljubeznijo, spoštovanjem in zvestobo; s tem, da si med seboj pomagajo v življenjskih težavah; s požrtvovalnim prizadevanjem, da bi družina lepo uspevala. Pri vsem tem pomaga vera v Boga in navezanost na njegovo postavo. – S tem so starši otrokom »tudi prvi in glavni vzgojitelji. Njihova vzgojiteljska vloga je tako važna, da jo je silno težko nadomestiti tam, kjer bi manjkala« (KV 3a). Življenje staršev je otrokom praktično vodilo in živ vzorec, po katerem uravnavajo svoje vedenje. »Naj bosta zakonca velikodušna in zgledna – je rekel Janez XXIII. – pa bodo tudi otroci voljni in poslušni« (Giornale).

Koliko odličnih kristjanov in velikih svetnikov je dobilo odločilno pobudo ravno v družini! Take družine so »dobra zemlja«, kjer lažje vzbrstijo duhovniški in redovniški poklici ali sploh poklici k zares krščanskemu

življenju in k svetosti; in hkrati so take družine tudi žarišča, ki izžarevajo evangelij v svoje okolje. »Krščanska družina – pravi koncil – oznanjuje tako sedaj na zemlji delujoče moči božjega kraljestva kakor tudi upanje na blaženo življenje v nebesih. Tako s svojim zgledom in pričevanjem prepričuje svet o grehu in razsvetljuje tiste, ki iščejo resnico« (C 35,3). V današnji družbi se družinske vezi vedno bolj rahljajo; zaradi strasti, ki vedno bolj divjajo, je v nevarnosti sam obstoj družine; celo človeške vrednote zakonske ljubezni, čuta za očetovstvo in materinstvo, so pri korenini ogrožene. Zato potrebujemo zglednih krščanskih družin, kjer se pod božjim pogledom življenje odvija mirno in veselo. To bo najuspešnejši opomin in pomoček, da bodo privedeni na pravo pot mnogi nesrečni ljudje. In četudi krščanska družina preživlja težke /hude/ in viharne ure, bo v veri v Boga in v njegovi postavi zmeraj našla rešilno sidro in moč za prenašanje križev, ter bo potrpežljivo pričakovala, da se vrne, če je morda kdo izmed družinskih članov zašel na kriva pota. Zakrament sv. zakona, ki ga zakonca z vso resnobo preživljata, jim bo vedno vir milosti, s katero bosta mogla premagati katerikoli vihar in obvarovati družino vsake zahrbtno nevarnosti.

**Otroci ne pripadajo nam,
staršem,
pripadajo ljubemu Bogu.**
mati Hedvik Kronsteiner

Sveti troedini Bog,
svojega služabnika Antona Strleta
si poklical, da Ti je kot duhovnik,
spovednik in bogoslovni učitelj
zvesto služil v veri, upanju in ljubezni.
Z globokim molitvenim življenjem in
obhajanjem evharistije
je spolnjeval svoje vsakodnevne dolžnosti.
V luči svojega vodila »Povsod Boga«
se je popolnoma izročil Jezusovemu
in Marijinemu Srcu.
(Na njegovo priprošnjo Te prosim za ....).
Daj, da bo pred vesoljno Cerkvijo prištet
med blažene.
Po Kristusu, našem Gospodu.

Oče naš. Zdrava Marija. Slava Očetu.

Uslišanja sporočite postulatorju p. Andreju Piršu FSO,
Kotna pot 8, 4208 Šenčur.

- DRUŽINA IN MOJA VERA
- MOLITEV REŠUJE IN OSVOBAJA
- DRUŽINA, PRIHODNOST CERKVE IN 'CERKEV V MALEM'
- PROF. DR. ANTON STRLE O DRUŽINI
- INTERVJU: KARDINAL CARLO CAFFARRA
- PREDLOGI KARDINALA WALTERJA KASPERJA GLEDE OBHAJILA CIVILNO POROČENIH LOČENCEV SO ZGREŠENI
- CERKVENO UČITELJSTVO O PREJEMANJU OBHAJILA CERKVENO POROČENIH, LOČENIH IN PONOVRNO CIVILNO POROČENIH
- UMETNA OPLODITEV
- KRŠČANSKA DRUŽINA – CELICA BOŽJEGA KRALJESTVA